

ät sin subjektiva uppfattning och utifrån denna förklarar resultaten reaktionära eller måttfullt konservativa, progressiva eller betänkligt radikala. I stort sett är det obefogat att påstå att folket — enligt gängse språkbruk — visat sig vare sig mera konservativt eller mera radikalt än representationerna, och det är ju den jämförelsen, icke en jämförelse mellan professor X:s åsikter och folkets, som är av intresse. Ostridigt är dock att åtskilliga reformförslag av betydelse som icke vunnit representationens gillande genomförts medelst folkinitiativ. Å andra sidan har folket, till mångas förvåning, varit lika avvisande som representationen gentemot ett flertal radikala förslag (t. ex. om ytterligt höga folkpensioner i Kalifornien, om socialisering av vissa företag i Oklahoma).

Varför anser man nämligen allmänt folkomröstningen värdefull, oberoende av den politiska åskådningen? I huvudsak framhålles här samma synpunkter som i Schweiz, men de har i vissa fall en för USA speciell utformning. Genom folkomröstningen blir det möjligt att fastställa opinionen i en isolerad saksfråga, och i viktiga fall är det väsentligt att denna opinion verkligen blir utslagsgivande. Representationen kan icke väntas ge en bild av folkmeningen, särskilt icke i de amerikanska delstaterna, där majoritetsval råder, där man ofta väljer statliga representanter under intryck av unionella stridsfrågor och där partierna mera är valorganisationer än organ för åsikter och intressen. Påtryckningsgrupperna, som här närmast motsvarar de europeiska partierna, gör sig gällande både inom representationen och vid folkomröstningarna, men i det sistnämnda fallet sker det med större öppenhet, i form av inlägg i en offentlig debatt, icke genom övertalning, hotelser och löften i hemlighet. Vidare är folkomröstningen ett medel till politisk fostran, enligt mångas uppfattning ett bättre medel än alla andra, ty den diskussion som härvid uppstår får en annan saklig intensitet än då väljarna har att rösta blott på personer. Av värde för meningsutbytet är särskilt de inlägg för och emot framlagda förslag som utarbetas av experter och i flera stater distribueras genom regeringens försorg och på statens bekostnad. I många fall, tillfogar man, leder en folkomröstning till att en viss fråga, åtminstone för lång tid framåt, avföres från dagordningen. Något så vackert exempel på detta som förbudsomröstningen i Sverige år 1922 har man knappast i USA, men det är obestridligt att ett klart utslag vid en omröstning är ägnat att dämpa debatten och göra vederbörande fråga inaktuell. Av dessa skäl, liksom av allmänt demokratiska principskäl, håller man på de nya folkomröstningarna i de stater där de införts. De har icke givit de märkliga resultat som många hoppades, men än mindre har de besannat kritikernas farhågor; de har, liksom i Schweiz, helt enkelt kommit att framstå som ett oundgängligt moment i demokratin.

Herbert Tinanen

15/1 Beslut om de i Finland häktade esternas öde

skall enligt bestämda uppgifter fattas inom de närmaste dagarna. Möjligen skall på samma gång avgörande träffas rörande de arresterade flyktingarna från Ingermanland. Häktningsarna skedde redan under hösten, för några dagar sedan framställde ryska regeringen ett bestämt krav om utlämning av de landsflyktiga.

Det är en upprörande, en ohygglig handling som här efter allt att döma förestår. Flertalet häktade ester — för att stanna endast vid dem — flydde under den tyska ockupa-

tionen från sitt land till Finland och blev därefter enrollerade i finsk krigstjänst. De har inte på något sätt tjänat Tyskland eller nazismen. Kravet på deras utlämning grundar sig på att de genom den ryska erövringen år 1940 blev Sovjetmedborgare och sedermera som soldater i finska armén stridit mot sitt "fosterland". I Finland har de icke varit politiskt verksamma; många av dem — däribland flera unga akademiker — har gjort sig kända för duglighet och energi. Plötsligt anhölls de av den finska statspolisen — enligt uppgift utan regeringens vetskap —, och nu skall de efter några månader i ovisshet och ångest utlämnas till död eller slavarbete. Enligt all moralisk bedömning är de oförvitliga, men de behandlas mera godtyckligt och mera hårt än de mest förhårdade brottslingar. Bestämda meddelanden ger vid handen att en liknande tragedi möjligen förestår i Danmark, ehuru den tekniskt-juridiska sidan av saken där är en annan.

Någon förhåvelse från svensk sida är efter balternas utlämning på hösten 1945 inte på sin plats. Vi vet att oviljan mot utlämning är stark i Finland — inom regering, riksdag och folk. Att Finland skulle vinna i alla demokratiska folks ögon genom att inte låta några oskyldiga lida för folket är uppenbart, men trycket är så fruktansvärt att en eftergift är förstäligen. Svårare att förstå är den ryska politiken. Hur kan den ryska ledningen tala om samförståndsvilja samtidigt som den kräver dessa blodoffer? Varför kan den inte i detta fall visa en generositet som kostar så litet och skulle inbringa så mycket? Dess politik kan förklaras blott som utslag av medveten terrorism; det gäller att visa sin makt, att låta piskan vana över de svaga och underlägsna, utom som inom statsgränserna.

15/1 De artiklar om rasfrågan i USA som publicerats

i Dagens Nyheter blir hetsigt angripna i den svensk-amerikanska tidningen Nordstjernen. Under resan var professor Tingsten, skriver tidningen, "hela tiden inställd på att finna felet". Nordstjernen hämnar "dessa admonitioner från blåögda humanitära idealister, som vill dela med sig av sitt katedervetande, förvärvat i länder som aldrig haft några rasproblem, därför att de inte tillåtit invandring av någon omfattning... Förstår inte dessa självutnämnda experter hur löjliga de gör sig när de kommer från Europa för att lära oss amerikaner hur vi skall leva tillsammans?"

Dessa och andra utfall görs utan en antydning om att de attackerade artiklarna skulle innehålla något som helst sakfel. Att denna extrema nationella känslighet och självbelåtenhet kommer till uttryck i en svenskspråkig tidning är förvånande. Svensk-amerikanerna är goda amerikaner, det betvivlar ingen, och de behöver därför icke anstränga sig för att överbjuda sina landsmän i nationalism. Dess bättre är Nordstjernans hållning inte representativ för den tongivande opinionen. Denna framträder däremot i den på en gång hårda och positiva kritik av situationen i ras- och minoritetsfrågorna som präglar den presidentiella kommitténs i Dagens Nyheter refererade betänkande i ämnet (To secure these rights). Det är olustigt ur speciellt svenskt synpunkt att en svenskspråkig tidning gör sig till språkrör för den reaktionära minoriteten.